

Tizenhárom koncert a komolyzene népszerűsítéséért, a közönségteremtésért

Magyar szimfonikus körkép a Művészetek Palotájában

Különleges szimfonikus seregszemlét hallgathatnak meg az érdeklődők 2006. január 23-a és február 28-a között: ez alatt az idő alatt szinte az összes nagy hazai zenekar pódiumra lép a Nemzeti Koncertteremben. Az együttesek változatos programokkal szerepelnek, s minden hangverseny műsorában helyet kapott egy XX. századi magyar kompozíció is. A Művészetek Palotájának vezetése ezzel a rendezvénnyel kedvező lehetőséget kínál a zenekaroknak, hogy megmutassák tudásukat a rendkívüli akusztikával rendelkező teremben, s résztvevői legyenek egy átfogó szimfonikus körképnek. A sorozattal újabb híveket szeretnének toborozni a komolyzenének, és arra törekszenek, hogy minél több fiatal üljön estéről estére a nézőtérre. A körképről Csonka András, a Művészetek Palotájának nemrégiben kinevezett vezérigazgató-helyettese és Fenyő Gábor művészeti tanácsadó, a rendezvény szervezője beszélt, s emellett szó esett a Nemzeti Koncertterem későbbi programjairól, további tervekről és célkitűzésekről is.

– A szimfonikus körképre minden nagy hazai együttes felkérést kapott. Kinek az ötlete volt ez a nagyszabású vállalkozás, a zenekarok seregszemléje?

Csonka András: Kiss Imre vezérigazgató vetette fel, hogy érdemes lenne ismét meghívni a Művészetek Palotájába a magyar együtteseket, ezzel ugyanis felelevenítenénk a januártól márciusig tartó próbaüzem időszakát, amikor szinte az egész hazai zeneélet a maga teljes pompájában megmutatkozott nálunk, s amely ettől rendkívül fontos művészeti eseménnyé vált. Kicsit ezzel az első hónapok hangulatát is szeretnénk visszaidézni, amikor óriási volt az érdeklődés, folyamatosan telt házak előtt muzsikálhattak az együttesek. S mivel az a néhány hónap valóban próbaüzem volt, a vezetés úgy döntött, az újabb seregszemlére kicsit már más, kedvezőbb körülményeket teremt. Ezzel is köszönetet kívánunk mondani a zenekaroknak azért, hogy kivették a részüket a ház tökéletesítéséből, s a rendezvénnyel ünnepeljük a Művészetek Palotájának az egy esztendő évfordulóját.

Fenyő Gábor: Mindenkit felkértünk, aki az év elején fellépett nálunk, de olyan együtteseket is meghívtunk – mint például a Filharmóniai Társaság Zenekarát, amely igazán egyedülálló színfoltja a magyar zenei életnek, vagy a Szegedi Szimfonikusokat –, akik akkor valamilyen ok miatt nem tudtak a Nemzeti Koncertteremben muzsikálni, mert kiemelkedően fontosnak érezzük jelenlétüket a körképben. Előfordult az is, hogy valamelyik együttes nem tudott újabb koncertet beilleszteni az

évadjába, ezért a már meglévő hangversenyüket vettük bele a sorozat programjába. Így történt ez a pécsi Pannon Filharmonikusok vagy a MÁV Szimfonikusok esetében. Szerencsére ezeknek a koncerteknek a műsora megfelelt a seregszemle tematikájának. A sorozat különleges fellépői a Nemzeti Filharmonikusok, nekik ugyanis a Nemzeti Koncertterem az otthonuk. Az együttes egyik bérleti koncertjét illesztette be a seregszemle programjába, de ők is megkapják ugyanazt a kedvezményt, amit a többi résztvevő zenekar

– Azért a fellépők listája nem teljes...

F. G.: A Budapesti Fesztiválzenekar ebben az időszakban nincs Magyarországon, a muzsikások többhetes vendégszereplésen vesznek részt. Rajtuk kívül még a Magyar Telekom Zenekar hiányzik. Az együttes távolmaradásának az az oka, hogy szoros év eleji időbeosztásukba nem fért bele még egy hangverseny. A szimfonikus körkép ötlete egyébként a szezon végére született meg, s a felkérő leveleket a zenekarok a nyár végén kapták meg. Ekkorra azonban már mindenkinek majdnem teljesen elkészült az évadbeosztása, ezért talán a legnehezebb feladatot az jelentette számukra, hogy megfelelő időpontot találjanak ennek az újabb hangversenynek. Ráadásul műsor tekintetében is volt némi megkötésünk, azt kértük, hogy a magyar zene népszerűsítése érdekében ezeknek az esteknek a programjában szerepeljen legalább egy kortárs magyar, XX. századi kompozíció is. A kortárs fogalom definiálásával eleinte kicsit gondban voltunk, de aztán úgy döntöttünk, a

szerzői jogi meghatározást használjuk, s így azt mondtuk, olyan zeneszerző alkotását játsszák, akinek a halála óta nem telt el 70 év. Mivel a Zeneakadémia és a Művészetek Palotája között létezik egy együttműködési megállapodás, ennek keretében felkértük Batta András, a Zeneakadémia rektorát, hogy koordinálja a műsorokat. Örömteli meglepetést jelentett, hogy erre szinte nem is volt szükség, az együttesek ugyanis roppant találékonyak voltak, s igazán érdekes, izgalmas darabokra esett a választásuk. Talán egyetlen olyan mű akad, amelyet két szimfonikus zenekar is elő akart adni, de a problémát végül egy közös megbeszélésen megoldottuk, s, hogy mennyire színes a program, talán jelzi, hogy az érdeklődők többek között meghallgathatják Prokofjev Klasszikus szimfóniáját, Mozart Árvaházi miséjét, Brahms Haydn-variációit és Poulenc Concerto 2 zongorára című művét is, a magyar alkotások sora pedig Bartók Kékszakkálljától Petrovics Zongoraversenyén át, Dubrovay After Mozartjáig és Jereb Ervin Trombitaversenyéig terjed.

– Hogyan fogadták a zenekarok a szimfonikus körképre szóló felkérést?

F. G.: Mindenki nagyon örült a meghívásnak, s nagyon komolyan vette az előkészítést, egyeztetést. Az összes zenekari igazgatót összehívtuk október 19-re, egy közös megbeszélésre, s ezen a nagyon jó hangulatú tárgyaláson – amelyen számos gyakorlati kérdésről esett szó – érzékelhető volt, mindegyikük arra törekszik, hogy a körkép a lehető legjobban sikerüljön. Abban is sikerült megállapodnunk, hogy egységes jegyárak lesznek, s mindenki sa-

ját terjesztésében is árusítja a belépőket. Bár ez a seregszemle nem verseny, mégis jelent valamifajta megmérettetést, amelyre az összes zenekar nagy ambíciókkal készül... Számukra is a koncertévad jelentős eseménye, hogy ezen a kiváló akusztikával rendelkező, különleges szépségű helyszínen szerepelhetnek. S mivel nem volt könnyű ezt a sorozatot beilleszteni a programjukba, ezért a Ház igyekezett azzal is mindenkit a részvételre ösztönözni, hogy nagyon kedvező feltételeket kínált. A körképpel ugyanis arra törekszünk, hogy minél többen megszeressék a Nemzeti Koncerttermet, s örülnénk, ha a zenekarok kedvet kapnának ahhoz, hogy többször játsszanak nálunk. Ráadásul pedig szeretnénk újabb és újabb közönségrétegeket megnyerni a komolyzenének, s persze a Művészetek Palotájának is...

– Valóban nagyon kedvező feltételeket kínálnak, hiszen a fellépőknek ezekért az estékért nem kell bérleti díjat fizetniük, és a hangversenyek propagálásához a Művészetek Palotájától még költségtérítést is kapnak. A Ház számára mindez nem kevés kiadással jár...

Cs. A.: Így igaz, hiszen nemcsak hogy bérleti díjat nem kérünk, hanem még a kiszolgáló személyzetet is – amelyért még a próbauzem alatt is fizetniük kellett – ingyen vehetik igénybe, s ez háromszázezer forintos megtakarítást jelent a zenekaroknak. A másik háromszázezer Ft-ot a Művészetek Palotájától a koncert propagálására, az előadással kapcsolatos marketingre kapják az együttesek. Ezt az összeget szabadon felhasználhatják, akár még arra is, hogy buszokat béreljenek a közönségüknek. S természetesen a hangverseny bevétele is az övék. A lényeg, hogy népszerűsítsék a szimfonikus körképet. Természetesen mi is szervezünk kampányt, a saját eszközeinkkel is igyekszünk minél nagyobb hírvérelést biztosítani a sorozatnak.

– Ami elég nehéz feladat elé állítja a Házat, hiszen a tizenhárom koncertből álló szimfonikus körkép mellett ebben az időszakban más rendezvényekre is várják a közönséget a Művészetek Palotájában...

Cs. A.: Valóban nem lesz könnyű mindenre megfelelő figyelmet fordítani, hiszen ebben az időszakban koncertezik nálunk a Camerata Salzburg, s a Művészetek Palotája 2006. január 26-án, a zeneszerző születésnapján, Mozart-ünnepel nyitja meg a saját Mozart-évet. Sok lesz a tenni-

valónk, de bízom abban, hogy mindegyik programnak meglesz a maga közönsége.

– A sorozat időbeosztását elnézve, akad olyan, négy egymást követő nap, amikor szimfonikus zenekari koncertet kínál a Művészetek Palotája. Nem lesz könnyű estéről estére megtölteni a nézőteret...

F. G.: A szimfonikus körképpel éppen az a célunk, hogy újabb közönségrétegeket toborozzunk. Sajnos, már ezekben az őszi hónapokban is észrevehető volt, hogy a publikum érdeklődése csökkent a Művészetek Palotája iránt. A világszínvonalú vendégművészek előadásaira elég kicsi a hazai fizetőképes kereslet, hiszen a jegyáraink részben tízezer forint fölött vannak, a környező országokból pedig azok közül, akik számára ez az összeg nem jelent túl nagy megterhelést, még nem jönnek elegenden. A mostani tapasztalataink alapján arra jutottunk, hogy a magyar publikum szívesebben vált jegyet egy-egy hazai együttes koncertjére. A szimfonikus körképre ezért 800–2500 Ft a belépő, az igazi zenebarátok számára ez megfizethető ár, akár több, egymást követő napon keresztül is. Örülnénk annak is, ha az együttesek budapesti hangversenysorozata olyan nézőket is idecsábítana, akik korábban nem jártak a Nemzeti Koncertteremben. Minden zenekarnak megvan a maga törzsközönsége, próbálja meg mozgósítani! Abban is bízunk, hogy a programok színessége, a szimfonikus irodalom ritkán hallható művei komoly vonzerőt jelentenek. A programról külön műsorfüzetet is összeállítottunk, s a belépőket már karácsony előtt árusítani fogjuk.

Cs. A.: Gondolnunk kell arra az új, igényes szakmunkás rétegre is, amelyről mindig elfeledkezünk, s amelynek igenis van igénye a komolyzenére. Sajnos, ezek az első hónapok valóban azt mutatják, már heti egy-két koncerten sem könnyű telt házat produkálni, viszont az is érdekes tapasztalat, hogyha szakmai jeggyel be lehet jönni a hangversenyre, akkor megtelik a terem. Ez pedig azt jelzi, azért érdeklődés lenne... De éppen ezért tartjuk azt is lényegesnek, hogy amikor „vattázásra” van szükség, akkor is olyan nézőket hívjunk, akik megtiszteltetésnek érzik, hogy rájuk esett a választás, s ez a látogatás meghozza a kedvüket ahhoz, hogy legközelebb fizető jegyet váltsanak. A Magyar szimfonikus körkép sorozata emellett valóban kísérlet, hiszen mi is kíváncsiak vagyunk arra, mennyire mozgósítható a vi-

déki publikum. Ha a kezdeményezés nem lesz olyan sikeres, mint szeretnénk, akkor levonjuk a megfelelő konzekvenciákat, s a következő szezonban korábban, délutáni kezdéssel rendezünk hangversenyeket, hogy azok is meg tudják hallgatni ezeket a koncerteket, akik nem a fővárosban laknak.

– Esetleg a szimfonikus körképre bérletek is válthatóak lesznek?

F. G.: Gondolkoztunk ezen is, de tizenhárom este azért sok, ráadásul akad benne olyan koncert is, ami már eleve egy bérletsorozat része. De biztosan lesznek különböző akcióink, s a csoportos jegyárusításon is gondolkodunk. A műsorfüzet mellett plakátokon, szórólapokon is népszerűsíteni fogjuk a rendezvényt, s nemcsak az együttesek árulják a belépőt, hanem a mi összes jegyárusító helyünkön is lehet vásárolni belőle.

– Úgy tudom, a szimfonikus körképpel nemcsak a komolyzenét kívánják népszerűsíteni, hanem ezzel szeretnék felkelteni a fiatalok érdeklődését a műfaj iránt.

F. G.: Igen, megpróbálunk középiskolákat mozgósítani, s kiegészítő szolgáltatásokat is kínálunk a jegyekhez. A koncertlátogatást összekapcsoljuk körsétás idegenvezetéssel a Művészetek Palotájában, de igény esetén még olcsó étkezési lehetőséget is biztosítunk. Különböző kedvezményekkel igyekszünk megnyerni az egyetemistákat is. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a koncertek látogatottak legyenek, emellett egy új közönségréteget, főleg fiatalokat csábítsunk be a Művészetek Palotájába, s olyan élményt nyújtunk nekik, amelytől újra és újra kedvük támad visszatérni.

Cs. A.: Sokszor kritika ér minket amiatt, hogy kedvezményesen csak diákjegyet árusítunk. Azért döntöttünk így, mert számunkra az utánpótlás nevelése a lényeg. Bízom abban, hogy ezzel a sorozattal is elérjük a kitűzött célt... S persze már most, a szimfonikus körkép szervezése alatt, levontunk számos, lényeges tapasztalatot. A következő ilyen seregszemlét például jóval hamarabb kell előkészíteni, hiszen most a legnagyobb gondot az egyeztetés jelentette. De hát azt sem szabad elfelejteni, hogy még mindig a beüzemelési időszaknál, a cégépítés, a közönségteremtés elején tartunk. Sokan már 2009-re terveznek, ezért nekünk, mint koncertrendezőknak, vakon kell lekötni a különböző dátumokat.

– Gondolom, akadnak azért már konkrét meghívottjaik is a következő szezonra. Tud mondani néhány nevet?

Cs. A.: A szerződésünk már megvan a milánói Scala zenekarával, az Orchestre de Paris-val, a Cseh Filharmonikusokkal, a Dán Rádiózenekarral, a Royal Concertgebouw együttesével, Gidon Kremer zenekarával, a Kremerata Balticával. Vendégjátékon szerepel nálunk a Theater an der Wien társulata, és lesz nyári Wagner Fesztivál is Fischer Ádámmal, a Rádiózenekarral és a Bayreuthi Ünnepi Játékok sztárjaival. De tárgyalunk még a Londoni Filharmonikusokkal és Kurt Masurral is.

– Pedig olyan híresztelések terjednek, hogy jövőre a Művészetek Palotájának a költségvetése is harmadára csökken...

Cs. A.: Az idei büdzsénkben az állami támogatás 2, 4 milliárd forint, s ebből 1 milliárd jut a programokra. Arról pedig, hogy a következő évben mekkora lesz a

rendelkezésünkre álló összeg, folyamatosan tárgyalunk a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumával, egyelőre ott tartunk, hogy jövőre is 1,3 milliárd forint jut majd a rendezvényekre. Ez azonban még nem végleges adat, s nagyon nehéz úgy tervezni, hogy nem tudjuk pontosan, milyen nagyságú lesz a költségvetésünk. Abba a kellemetlen helyzetbe pedig nem kerülhetünk, hogy ne teljesítsünk szerződésben vállalt kötelezettségeket. A kulturális kormányzatnak is meg kell értenie, egy ilyen intézménynek, mint a Művészetek Palotája, az induló években kiemelt támogatásra van szüksége. A célunk pedig a következő időszakra az, hogy belekerüljünk a zenei élet nagy nemzetközi körforgásába. A programjainkkal egyébként már sehol sem vallanánk szégyent, kínálatunk olyan rangos, mint más világhírű koncertterméké. A legnevesebb szólisták, együttesek fordulnak meg rendszeresen nálunk. Erre azonban áldozni kell. Akárcsak arra, hogy a magyar világsztárokat is gyakorta vendégül lássuk.

– Ha ugyanaz a Művészetek Palotájának kínálata, mint a többi nagy koncertteremé, mi lesz akkor az az egyéni szín, karakter, amely idevonzza majd a külföldi közönséget?

Cs. A.: A sajátos arculatot majd akkor tudjuk kialakítani, ha legalább két esztendőre előre tervezhetünk... Ilyen bizonytalan költségvetéssel mindez elég nehéz feladatot jelent. Mindenesetre megpróbáljuk napközben is érdekes, étellel teli helyszínné varázsolni a Művészetek Palotáját. Igyekszünk a fiatalok találkozóhelyévé tenni, ahová valamiért mindig érdemes beugrani. A Zeneakadémiával kötött megállapodás keretében, amely most ősszel indult el, a növendékek délutánonként a legjobb hangszereken próbálhatnak nálunk, kis kamarakoncerteken léphetnek a Ház látogatói elé. Ezzel is szeretnénk közelebb hozni az emberekhez a zenét, mindennapjaik részévé tenni a muzsikát, s ezen az úton az egyik jelentős lépés a „Magyar szimfonikus körkép” sorozata.

R. Zs.

A fiatalok, a muzsika és a jövő

Beszélgetés Záborszky Kálmánnal, a Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola igazgatójával, a Szent István Király Szimfonikus Zenekar karnagyával a zenekari muzsikusok és közönségük utánpótlás-neveléséről

– A magyar zenetörténet kiemelkedő fejezete az a mintegy fél évszázad, amely az Önök együtteseinek megalakulásával, ténykedésével fémjelvezhető. Hány generációt neveltek – szoktattak a zene művelésének és – talán még inkább – a zene hallgatásának szeretetére?

Több ezer fiatal fordult meg rövidebb-hosszabb ideig az Istvános Zenei Műhely együtteseiben. Ha ehhez hozzáadjuk a fiatalok szüleit, barátait, ismeretségi körét, egy nagyon széles „Istvános kör”-rel számolhatunk. Az a tapasztalatunk, hogy az az elkötelezettség, ami a kezdeti években, 1954-től a zenekar – később a kórus –, tagjait jellemezte, öröklődik, átsugárzik a következő nemzedékekre is. Nem ritka, hogy az egykori alapító tagok unokái jelentkeznek valamelyik együttesbe.

– Milyen tapasztalatokkal rendelkeznek az elmúlt évtizedek hangverseny-látogatási szokásainak változásáról?

– Szerencsés helyzetben vagyunk, mert nincsenek közönség-szervezési gondjaink.

Egy-egy koncertünkre – főleg, ha világnagyságokkal együtt lépünk fel – lehetetlen jeyget kapni.

– Változott-e a koncertlátogatók összetétele életkorok, foglalkozások, netán anyagi helyzet függvényében? Készítettek, készítene-e időről-időre valamilyen felmérést e szokások változása vagy éppen állandósága feltérképezésére?

– Érzékeljük, hogy az a közönség, amely a kultúra iránt őszintén érdeklődik, egyre kevesebből él, neveli a gyerekeit. Ezért bérleteink árát megpróbáljuk évek óta szinte azonos szinten tartani. Mindig örömmel látjuk, hogy a közönségünk jó része fiatal. Persze vannak olyan hűséges támogatóink is, akiknek ötven éve van Istvános bérletük.

– Kell-e Önöknek változtatni akár a műsorpolitikában, akár a koncert-időpontok megválasztásában a közönség megváltozott igényei miatt?

– Mindig törekedtünk arra, hogy igényes, változatos, magas művészi színvonalú – és a

közönség számára vonzó programot kínáljunk. Emellett – és ezt közönségünk is elfogadja – majdnem minden évben elvállaljuk egy-két kortárs mű bemutatását. Idei ősbemutatónk, Csemiczky Miklós: Supra firmam petram című műve a közönség és az előadók körében is óriási siker.

– Könnyebb vagy nehezebb utánpótlást biztosítani a híres Szent István Szimfonikus Zenekarba?

– Mivel egy többlépcsős zenekari műhely áll mögöttünk, nem panaszkodhatunk a jelentkezők számára. A Tücsökzenekarban például jelenleg hetven kisiskolás készül arra, hogy egyszer majd ő is a Szent István Király Szimfonikus Zenekar tagja lehessen. Gondot inkább az okoz, hogy jól képzett, a zenekari játékban jártas zenészüket – mivel jelenleg még amatőr státuszban vagyunk, tehát a zenekar tagjai semmiféle juttatásban nem részesülnek – elcsábítják más, fizetést adó együttesek. Érthető, hogy egy fiatalnak, ha már heti 2–3 estét zenekarban tölt, jól jön az a mellékes, amit ezzel keres. Ennek fé-